

Bioteknik och patent

Skydda dina idéer

PRV

PATENT~ OCH REGISTRERINGSVERKET

Bioteknik och patent

Med bioteknik menas tekniska tillämpningar av kunskap om biologiska processer, till exempel i mikroorganismer, växter eller djur. Bioteknik har vi nytta av inom till exempel livsmedelsindustri, jordbruk och medicin.

Vad är ett patent?

Ett patent är en överenskommelse mellan patenthavaren och samhället. Patenthavaren får ensamrätt till uppfinningen och i gengäld offentliggörs uppfinningen efter 18 månader. Syftet är att den tekniska utvecklingen ska stimuleras, dels genom att ensamrätten ger uppfinnaren möjlighet att tjäna pengar på sin uppfinning, dels genom att ny kunskap blir offentlig och kan utnyttjas för ytterligare utveckling.

Vad innebär ensamrätten?

Ett patent hindrar andra från att, utan patenthavarens tillåtelse exempelvis tillverka, sälja, importera eller använda uppfinningen. Rättigheten räknas från den dag patentansökan lämnades in och gäller maximalt i 20 år. För läkemedel godkända för försäljning kan en ytterligare skyddstid på maximalt fem år beviljas, så kallat tilläggskydd för läkemedel.

Var uppmärksam på att ett patent inte automatiskt ger en rätt att utöva uppfinningen. Även om du har patent på ett läkemedel ger det dig inte rätt att använda det som läkemedel, eftersom det krävs tillstånd från fler myndigheter. På samma sätt innebär ett patent på modifierad potatis inte en rätt att placera ut växten fritt i naturen utan tillstånd från berörda myndigheter.

Det finns vissa undantag från ensamrätten. De viktigaste är utnyttjanden som inte sker yrkesmässigt och experiment som avser uppfinningen i sig.

Vad kan patenteras?

Med några undantag kan allt som är tekniskt användbart patenteras. I biotekniska termer kan det till exempel vara ett protein, metoder för att framställa eller analysera proteinet och användning i en analysmetod eller i ett läkemedel. Produkter från naturen (till exempel proteiner, gener och mikroorganismer) kan bara patenteras om de är isolerade ur sin naturliga miljö och har en teknisk användning.

Patenterbarhetskriterierna

För att en uppfinning ska kunna patenteras måste tre kriterier vara uppfyllda:

- **Nyhet** – Att uppfinningen ska vara ny innebär att den inte får vara känd innan du lämnar in din patentansökan. Det spelar ingen roll på vilket sätt eller var i världen den har blivit känd. Tänk på att uppfinningen räknas som känd även om det är du själv som använt eller publicerat den. Proteiner, DNA-sekvenser och mikroorganismer som redan existerar i naturen kan, i patentlagens mening, därför uppvisa nyhet om de inte tidigare blivit isolerade och beskrivna. En sekvens som är en del av en tidigare känd sekvens är alltså ny om just den delen inte beskrivits tidigare. Även en sekvens som innefattar en tidigare känd sekvens och tidigare okänd sekvensinformation är ny.
- **Uppfinningshöjd** – Din uppfinning ska skilja sig väsentligt från de uppfinningar som är kända sedan tidigare. Det får heller inte ligga nära till hand för en fackman att göra samma uppfinning. Den hypotetiska fackmannen måste definieras från fall till fall: inom bioteknik är det ofta en forskare med ett par assistenter. Om alla delar av en uppfinning är tidigare kända men beskrivna på olika ställen i den tekniska litteraturen, får det inte vara logiskt och uppenbart att delarna kan kombineras och på så sätt ge uppfinningen. I så fall saknas uppfinningshöjd. Uppfinningen får inte heller vara en följd av rutinarbete, även om det är svårt och tidskrävande.
- **Industriell tillämpbarhet** – Att uppfinningen har industriell tillämpbarhet innebär att uppfinningen ska ha teknisk karaktär, teknisk effekt och vara reproducerbar. Med teknisk karaktär menas att uppfinningen ska vara något påtagligt, som ett föremål eller ett sätt att tillverka något. Det kan inte vara en ren upptäckt eller teori. Uppfinningen ska fungera tekniskt och lösa ett problem på ett tekniskt sätt för att ha teknisk effekt. Effekten i sig behöver varken vara ny eller bättre än de lösningar som redan finns. Med reproducerbar menas att man ska få samma tekniska resultat varje gång uppfinningen används. Om din uppfinning innehåller levande kultur av mikroorganismer måste du i vissa fall deponera en sådan kultur. Mer information om det kan du få av vår kundtjänst, telefon 08-782 26 00.

Exempel på sådant som inte är patenterbart

- **Upptäckter** – Det som enbart är en upptäckt är inte en uppfinning. Ett nytt ämne från naturen är i sig inte patenterbart, men finns det en användning för ämnet kan det vara en uppfinning, inte enbart en upptäckt.

En biologisk funktion är enbart en upptäckt. Den tekniska användningen av en biologisk funktion kan däremot vara en uppfinning. Även medel för att utöva uppfinningen, som till exempel ämnen eller mikroorganismer, kan vara uppfinningar även om de är identiska med ämnen eller mikroorganismer i naturen.

- **Kirurgiska/terapeutiska behandlingar och diagnostiska metoder** – Metoder för diagnos eller terapi är inte patenterbara. Bakgrunden är att det anses felaktigt att en läkare i sin yrkesutövning ska behöva tänka på om den metod han använder är patentskyddad eller inte. Begränsningen hindrar inte patent på läkemedel eller patent på användning av en förening för framställning av en läkemedelskomposition för behandling av en viss sjukdom.

- **Växter och djurraser** – Patent beviljas inte på växter och djurraser eller väsentligen biologiskt förfarande för framställning av växter eller djur. Patent kan beviljas på mikrobiologiskt förfarande och alster av sådant förfarande, exempelvis växter och djur.

Till exempel beviljas inte patent på nötkreaturen *Belgisk Blå*, som avlats fram med traditionella avelsmetoder och därmed är en egen djurras. Däremot skulle patent kunna beviljas på en genteknisk metod för att öka köttproduktionen i nötkreatur. Även produkten, det vill säga djur framställda med metoden, skulle omfattas av patentskyddet. Här är det nämligen fråga om en väsentligen mikrobiologisk metod som inte är bunden till en speciell djurras.

- **Goda seder** – Du kan inte få patent på en uppfinning vars utnyttjande strider mot allmän ordning eller goda seder. Syftet med föreskriften är att patent inte beviljas på sådant som strider mot grunderna i rättsordningen (brevbomber, tortyrredskap med mera). Inom biotekniken anses metoder för ändringar i generna hos mänskliga könsceller och reproduktiv kloning av människor samt industriell användning av mänskliga embryon strida mot goda seder. Patent beviljas inte heller på metoder för ändringar i generna hos djur som förorsakar lidande hos djuren, utan att medföra några påtagliga medicinska fördelar för människor eller djur.

Generellt sett är dock syftet med patentsystemet att stimulera teknisk utveckling, inte att styra den. Det är inte en garanti för att det som patenteras är bra eller lämpligt ur etisk synvinkel. Om det finns en användning av en uppfinning som är etiskt godtagbar så är den patenterbar, även om det finns oetiska tillämpningar. Som redan nämnts ger patent inte automatiskt en rättighet att utöva en uppfinning utan endast en rätt att kommersiellt utnyttja en uppfinning, om det är tillåtet enligt andra lagar.

Vill du veta mer?

På vår webbplats, www.prv.se, kan du läsa mer om design, varumärken och patent med mera. Där kan du också använda våra e-tjänster, söka i våra register och databaser och ladda ner informationsmaterial.

Du är också välkommen att kontakta vår Kundtjänst på telefon 08-782 28 00.

Patent- och registreringsverket (PRV) ger skydd och ensamrätt till tekniska idéer, varumärken och design. Vi ger dig möjlighet att byta ditt personnamn och skaffa utgivningsbevis för tidskrifter. Vi erbjuder uppdragstjänster och kurser inom alla våra områden. PRV är en avgiftsfinansierad statlig myndighet som finns i Stockholm och Söderhamn med cirka 450 medarbetare.

PRV

PATENT~ OCH REGISTRERINGSVERKET

Kundtjänst 08-782 28 00
www.prv.se, kundtjanst@prv.se